

3078.

REGNUM

EGYHÁZTÖRTÉNETI ÉVKÖNYV

KÖZZÉTESZI

A MAGYAR KATOLIKUS TÖRTÉNETÍRŐK
MUNKAKÖZÖSSÉGE

1944—1946

(VI. KÖTET)

I. Oszlop

9. sor

D b. 361 /A

BUDAPEST
A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA
1947

megalkotójának egyéni alkotásai és a párisi egyetemről kiinduló, a magyar kancelláriában is térhódító elegáns stílusban készültek. A körülmények összetételközítéséből arra kell következtetnünk, hogy a porta speciosa ikonografiai programja az esztergomi királyi kancellária körében alakult ki, s valószínűleg ugyanannak a Péter prépostnak műve, aki kevéssel utána francia irodalmi minták nyomán, párisi iskolatársa biztatására megírja a Gesta Hungarorumot, a magyar történet első ránkmaradt elbelsőző forrását.

Ember Győző:

A munkácsi görög katolikus püspökség lelkészsegeinek 1747. évi összeírása

A katolikus vallás anyagi támogatására Magyarországon 1733-ban állami és egyházi hozzájárulással szervezett és lelkészpénztárnak (cassa parochorum) nevezett alap működésének részleteit, elsősorban pedig eredményeit ma még homály borítja. A magyar katolikus egyháztörténetírás egyik feladata ennek tisztázása.¹

Az egyháztörténetírás szemszögéből tekintve a cassa parochorum működését, annak egyik legjelentősebb eredményét abban kell látnunk, hogy számbavette, összeíratta a magyarországi katolikus lelkészsegeket és ezekben az összeírásokban elsörendű forrásokat hagyott örökül a magyarországi katolicizmus multjának kutatói számára. Célja ezeknek az összeírásoknak az volt, hogy a lelkészpénztár vezetősége, a helytartótanácsnak e feladattal megbízott bizottsága, illetve annak fölöttes hatóságai, a helytartótanács, a kancellária és végső fokozaton az uralkodó, pontosan és tisztán láthassa a magyarországi katolikus lelkészsegek, templomok, papok és kántortanítók anyagi helyzetét, s ennek alapján a pénztár rendelkezésére álló összeget a legégetőbb szükségletek fedezésére fordíthassa. Ilyen összeírás készült 1747-ben, tehát éppen kétszáz évvel ezelőtt, a munkácsi görög katolikus püspökség lelkészsegeiről. A görög katolikus lelkészsegek ugyanis épügy élveztek a cassa parochorum támogatását, mint a latin szertartásúak, sőt a vallási unió érdekében különös figyelemben részesültek.

Olsavszki Mihály Mánuel, aki 1743 óta viselte a munkácsi püspöki tisztséget, kivételes eréllyel, de egyben tapintattal is képviselte egyházmegyéje érdekeit. Hodinka Antalnak, a püspökség történetírójának ítélete szerint a legnagyobb püspökök egyike volt.² Az 1747. évi összeírás is az ő nevéhez fűződik, elkészülte elsősorban neki köszönhető.

Előzőleg már 1737-ben megkezdődött az egyházmegye lelkészsegeinek összeírása, amikor az akkori püspök, Olsavszki Simon, papjai számára támogatást kért a lelkészpénztártól. A helytartótanács erre felszólította, hogy lelkészsegeit a hasonló célú összeírások alapjául szolgáló, a helytartótanács lelkészpénztári bizottsága által kidolgozott és az uralkodó által is jóváhagyott hivatalos összeírási minta, az úgynevezett idea conscriptionis kérdőpontjainak figyelembevételével írja össze. Az összeírás azonban csak a Bereg

¹ Salacz Gábor tanulmánya: A cassa parochorum története (Gr. Klebelsberg Kunó M. Tört. Int. évkönyve. Budapest 1933. 121—154. l.) első lépés a feladat megoldása felé.

² A munkácsi görög katolikus püspökség története. Budapest 1909. 597. l.